

Rapporten All-Archeo bv 2308

Archeologienota

Boortmeerbeek – Korte Bruul

Natasja Reyns

Bornem
2025

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2025/12.807/93

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.4	Risicoanalyse CTE	24
2.4.5	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	25
2.4.6	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	25
3	Samenvatting	27
4	Bibliografie	28
4.1	Publicaties	28
4.2	Websites	28
5	Bijlagen	29
5.1	Archeologische periodes	29

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

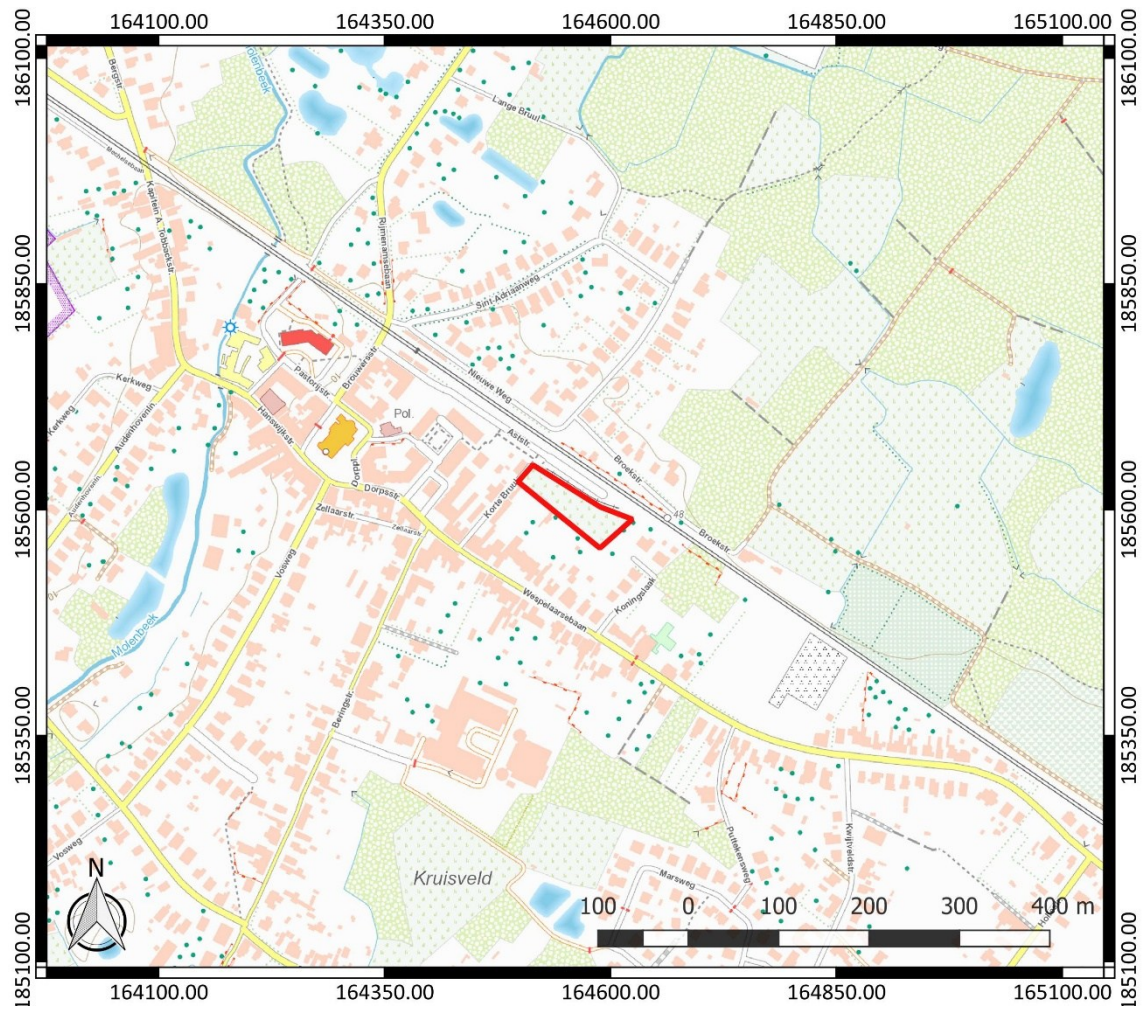
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadastrale percelen: Boortmeerbeek, Afdeling 1, sectie A, nummers 200M

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4196 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/03/2025 – 27/03/2025

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, metaaltijden, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, grasland

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

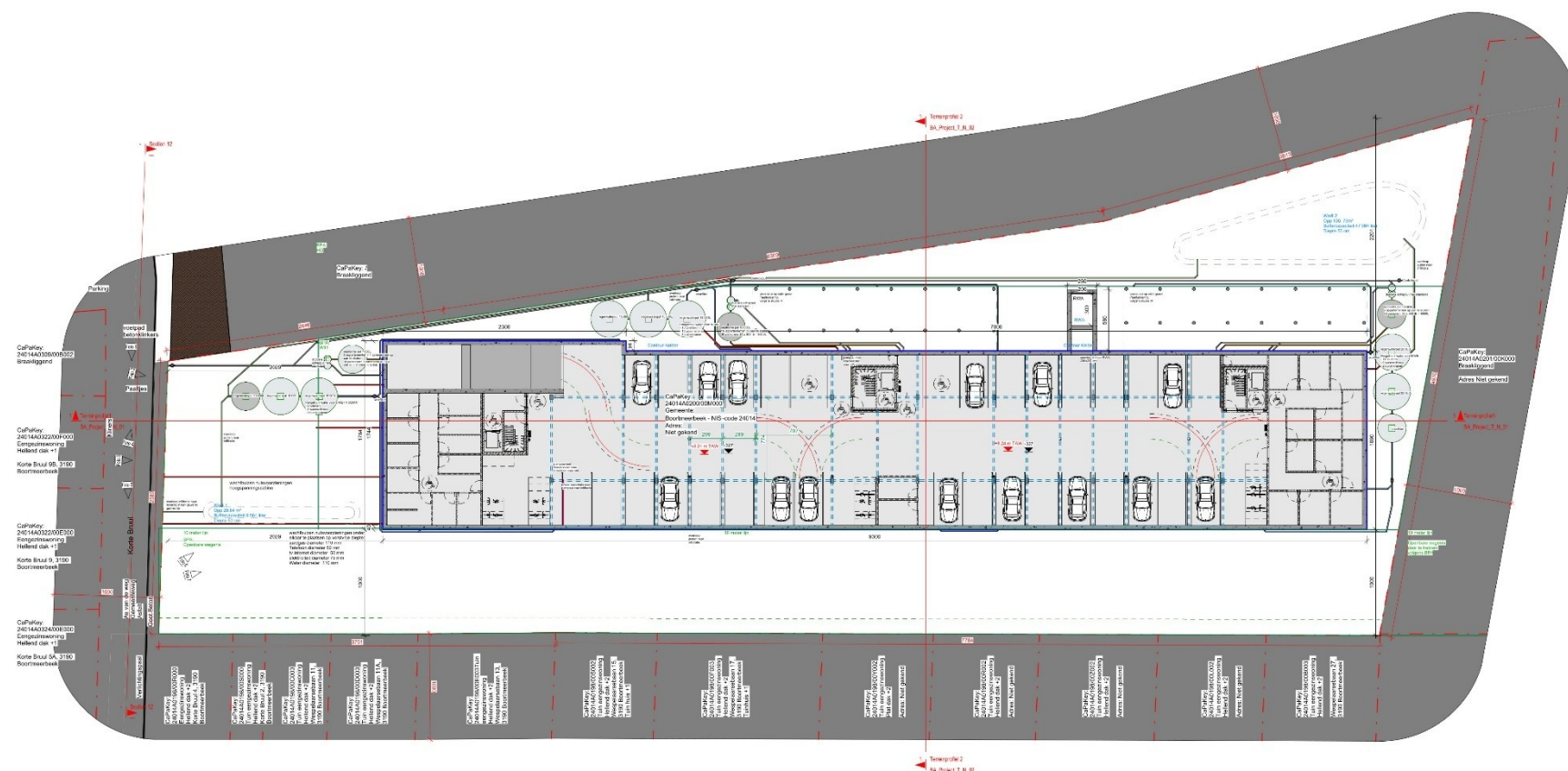
Op het terrein wordt de oprichting van drie nieuwe woonblokken gepland. Die worden voorzien van een ondergrondse kelderverdieping die een groot deel van het terrein beslaat. De kelderverdieping zal een verstoringsdiepte van ca. 3,57 m kennen. Plaatselijk, ter hoogte van de aan te leggen liftputten, loopt de verstoringsdiepte nog ca. 80 cm verder op. De nieuwe bebouwing wordt verder ook voorzien van nutspotten. Die zullen plaatselijk een verstoringsdiepte tot maximaal ca. 3,20 m diep kennen.

De regenwaterputten staan verder nog in verbinding met twee nieuwe infiltratievoorzieningen. Dit zullen een verstoringsdiepte van ca. 80 cm kennen. Er worden nog nieuwe verhardingen aangelegd die een verstoringsdiepte van ca. 52 cm zullen kennen. Tot slot wordt voorzien in groenaanleg met de aanplant van gras, struiken en bomen. Bodemingrepen gerelateerd aan groenaanleg zullen een verstoringsdiepte kennen die ligt tussen ca. 40 cm en 1,00 m.

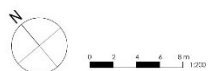

2 Inplantingsplan
1:200

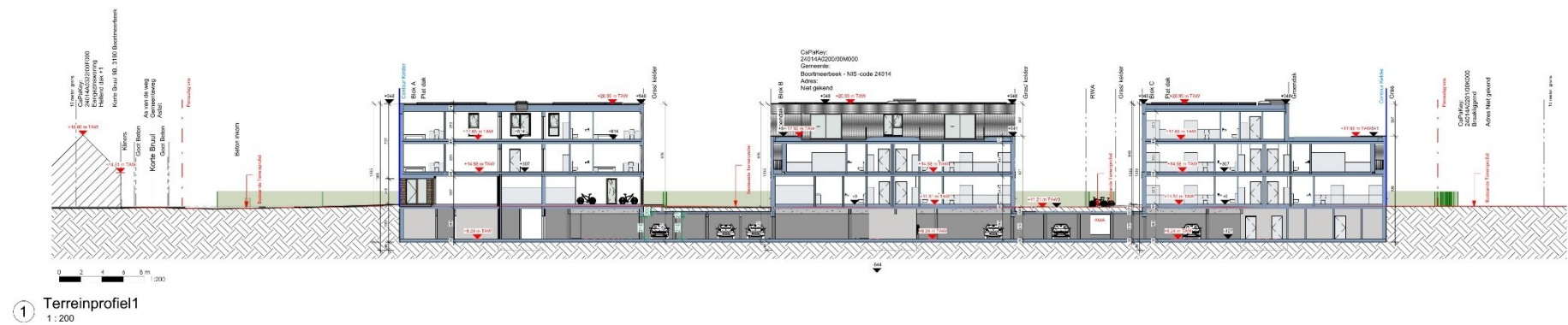
Figuur 3: Inplantingsplan

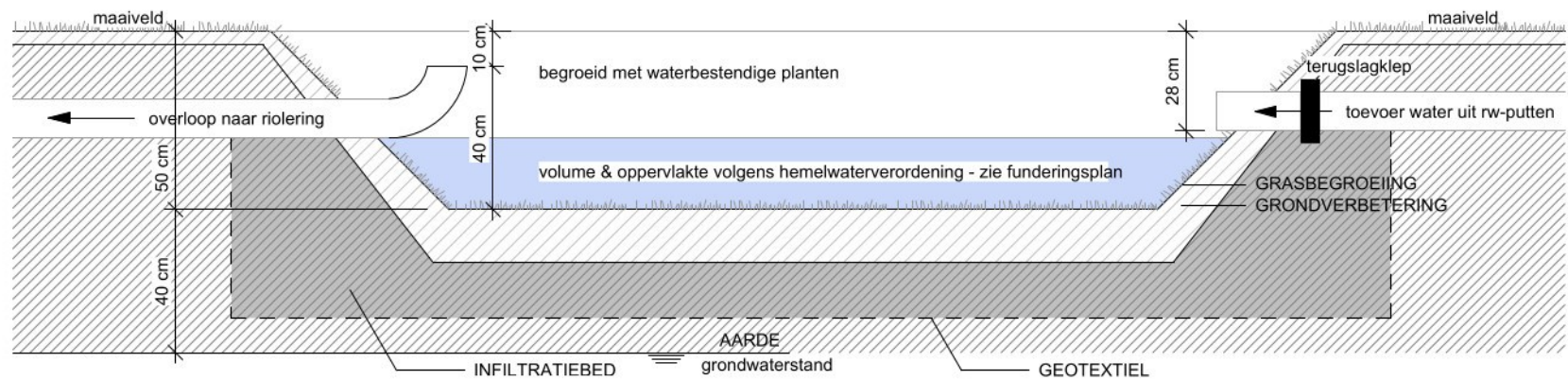
① Inplantingsplan Kelder
1 : 200

Figuur 4: Kelderplan en rioleringsplan

Figuur 5: Snede

Figuur 6: Principesnede infiltratievoorziening

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van de Korte Bruul, ten noordoosten van de Wespelaarsebaan en ten zuidwesten van de Broekstraat en een spoorweg (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden, maar er werd een RUP Mouterijsite opgemaakt, waarbij het perceel omgevormd wordt tot woongebied. In de omgeving bevinden zich verschillende waterlopen (Figuur 9). Ten westen vermelden we de Weesbeek, ten noorden de Dambeek en ten oosten de Leibeek. Op al grote afstand ten zuidwesten vermelden we ook nog de Leigracht.

De streek wordt gekarakteriseerd door een steilrand op de as Peutie-Melsbroek-Nederokkerzeel-Herent. Boortmeerbeek ligt ten noorden van deze steilrand, die de overgang vormt tussen het zand- en het zandleemgebied enerzijds en het leemgebied anderzijds.³ Ter hoogte van Keerbergen bevinden zich duincomplexen, die zich plaatselijk verheffen tot 14 m. In de nabijheid van beekvalleien ligt het reliëf laag. Het gebied heeft een dicht net van waterlopen, beken, grachten en greppels.⁴

³ Bogemans/Van Molle 2007, 4

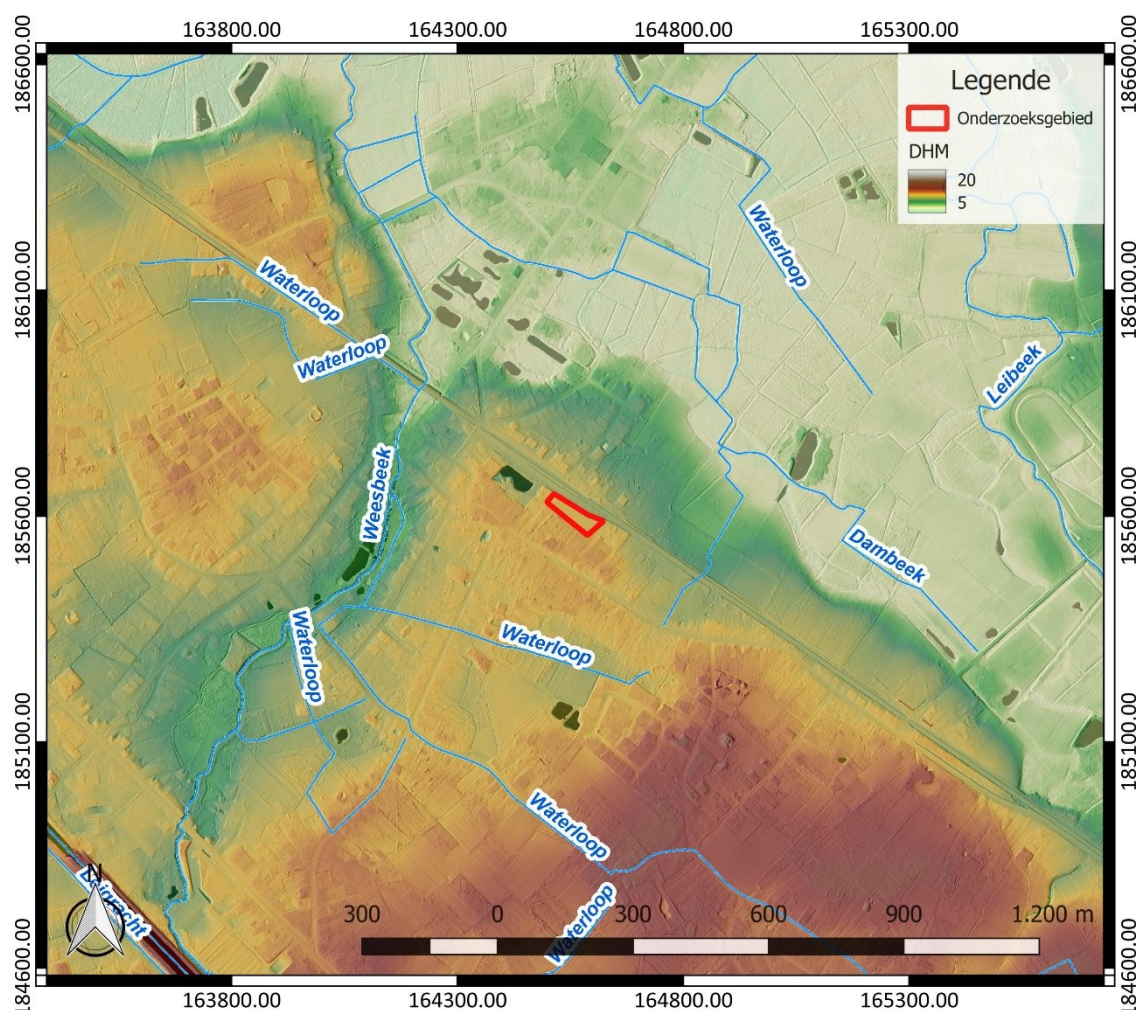
⁴ Baeyens 1962, 10

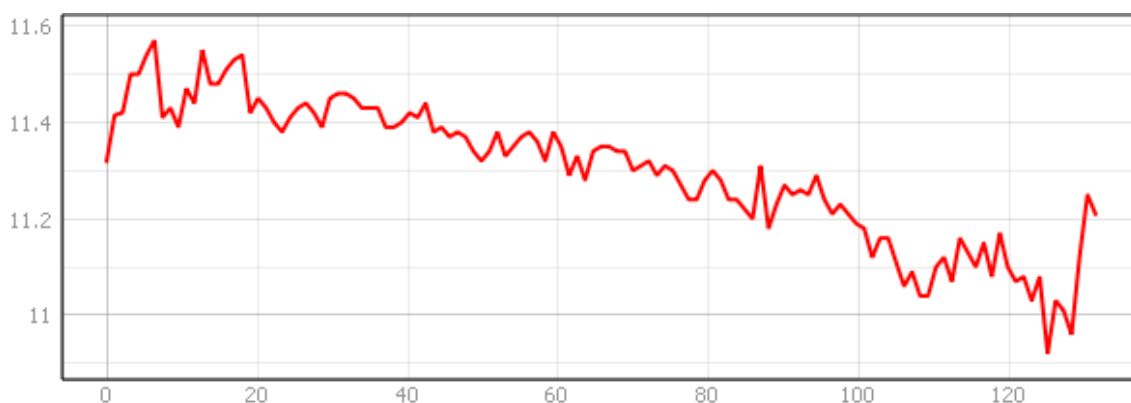
Figuur 7: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

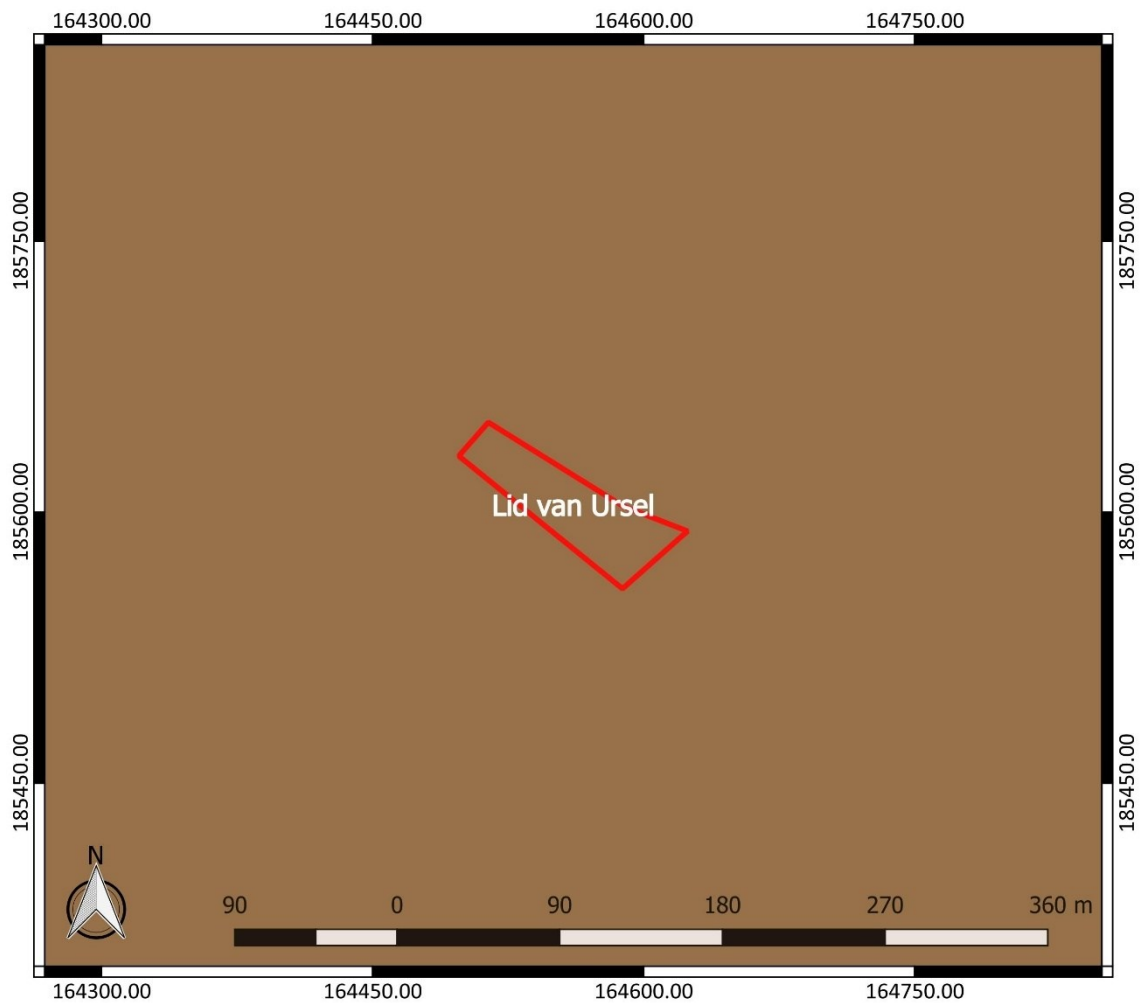

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van westnoordwest naar oostzuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang van hoger gelegen gronden ten zuiden naar lager gelegen gronden ten noorden. Het terrein zelf is echter vrij vlak en lijkt genivelleerd. Het kent een hoogte van 10,9 tot 11,6 m TAW (Figuur 10).

Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 11) bestaat uit het Lid van Ursel. Het bestaat uit grijsblauwe tot blauwe klei.⁵

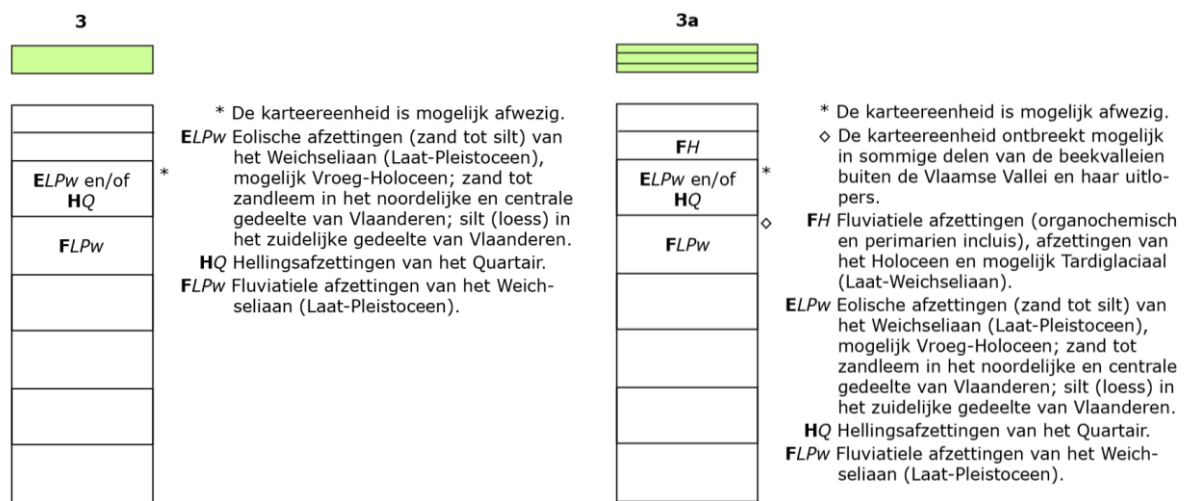
De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).⁶

⁵ www.geopunt.be/kaart

⁶ www.geopunt.be/kaart

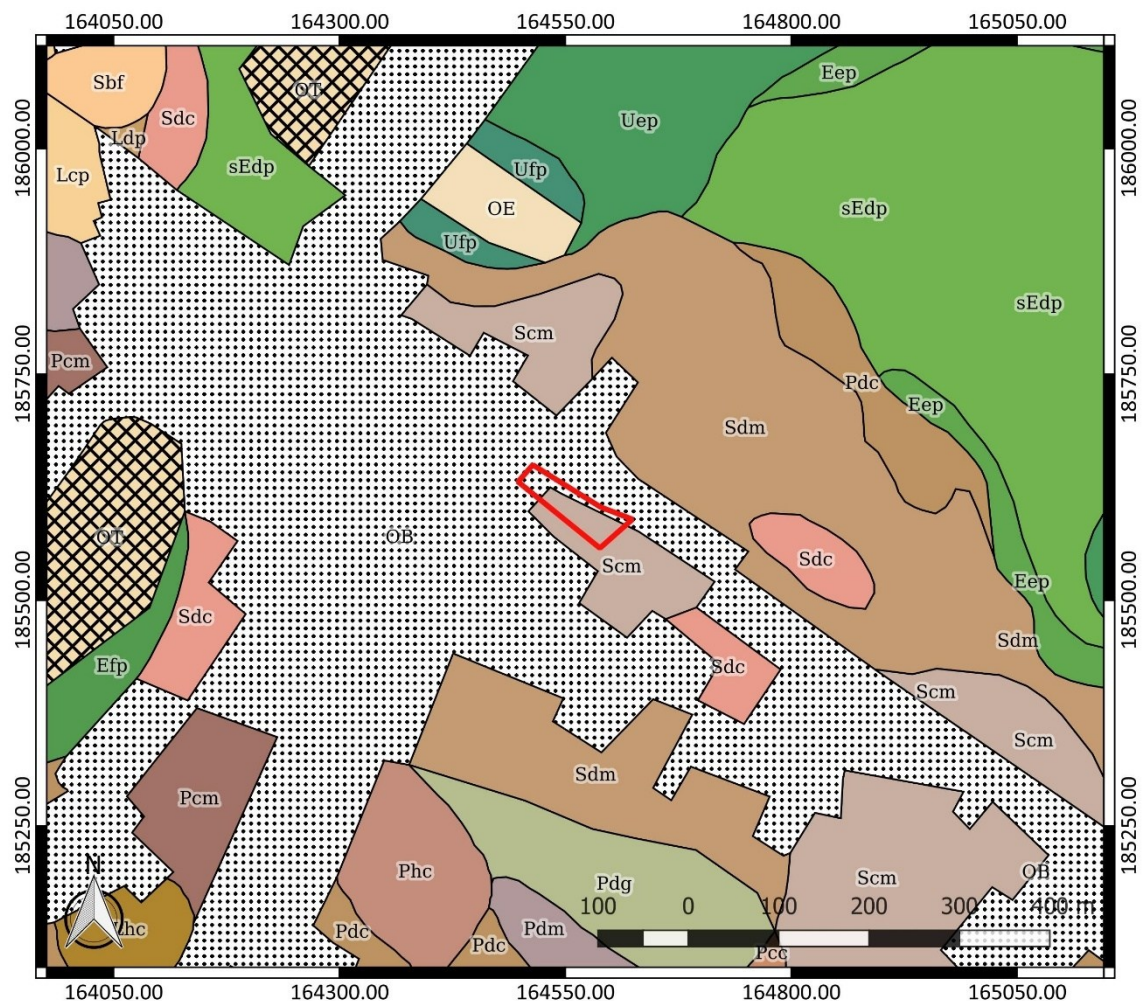

Figuur 12: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

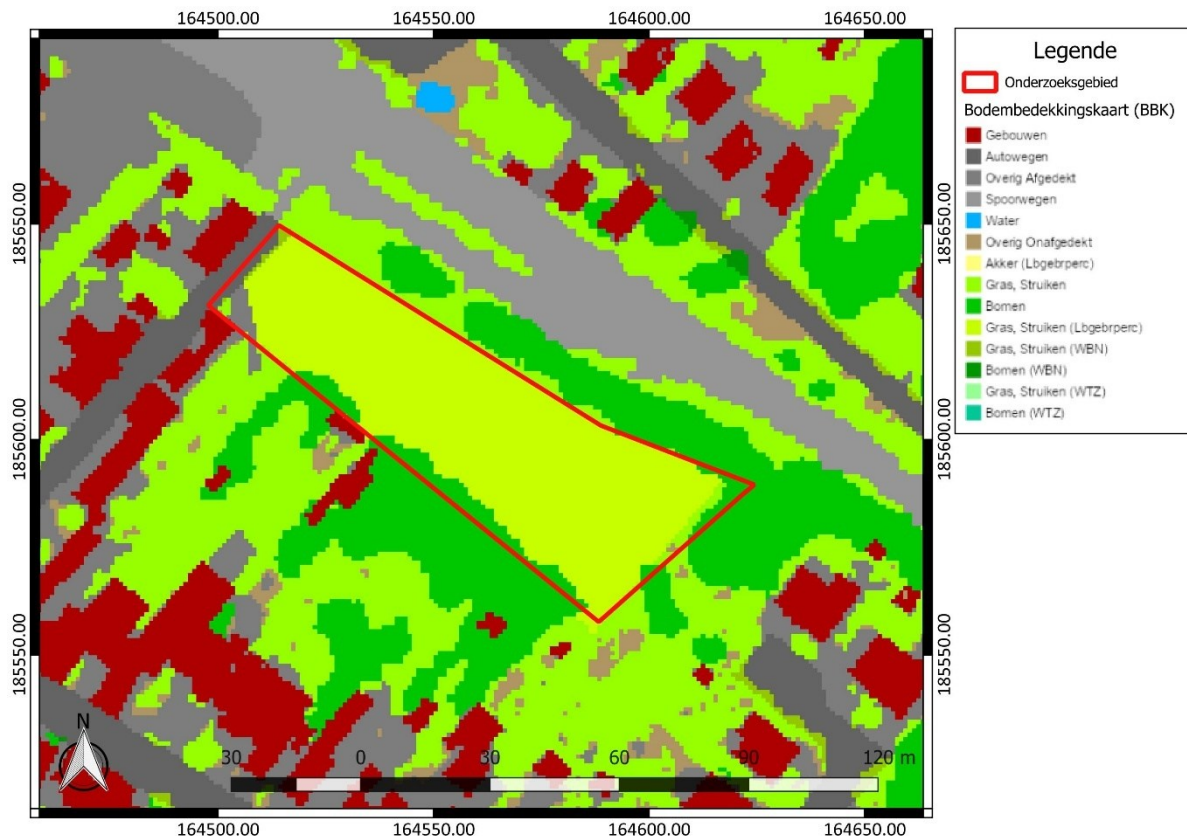
Figuur 13: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 14) situeert het onderzoeksgebied en zijn omgeving deels in een bebouwde zone (OB). Verder toont ze dat binnen het onderzoeksgebied een matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizon (Scm) te verwachten is. In de omgeving vinden we verder nog de aanduiding van onder meer een matig natte lemig zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizon (Sdc) en een matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizon (Sdm). We leren er uit dat het onderzoeksgebied gesitueerd is in de buurt van de overgang van een matig droge naar een matig natte bodem, wat aantrekkelijk geweest kan zijn voor de mens in het verleden.

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat gras, struiken en beperkt ook verhardingen te bemerken (Figuur 15). Aan de randen zijn ook bomen te zien. Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7).

Figuur 15: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste gekende vermelding van de plaatsnaam Boortmeerbeek als “Borde-Meerbeek” gaat terug tot 1290 en is een samenstelling van boord (rand), meer (mogelijk verwijzend naar veen) en beek (vloeiend water). De hertog van Brabant stelde Boortmeerbeek aan als schependom. De gemeente kende een woelige periode in de 16de eeuw, waarbij veel woningen vernield werden. Boortmeerbeek werd gevormd door een aantal kleine, vrije heerlijkheden. Adellijke geslachten zoals dat van Helrode en later dat van de Meerbeeks resideerden er.⁷

Het kanaal Leuven – Dijle, dat door Boortmeerbeek loopt, was een bepalende factor in de geschiedenis van de gemeente. De plannen voor het kanaal gaan terug tot in 1686 toen het Leuvense stadsbestuur de opdracht gaf om een kanaal af te meten van Leuven naar Battel tot aan de samenvloeiing van de Zenne en de Dijle, waar het via de Rupel op de Schelde moest aansluiten. De realisatie liet echter op zich wachten tot het Oostenrijks bewind. In 1750 startten de werken aan het kanaal en in 1752 werd het kanaal onder water gezet. Het eerste schip arriveerde op 23 juli 1753 in Leuven.⁸

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), zien we dat het onderzoeksgebied niet helemaal correct gesitueerd wordt (Figuur 16). Even ten zuidoosten van het terrein is een weg te zien. Het gaat om de historische voorloper van de huidige weg Korte Bruul. Het terrein moet dus aan de andere zijde van de weg

⁷ Vandeputte 2007, 187-188

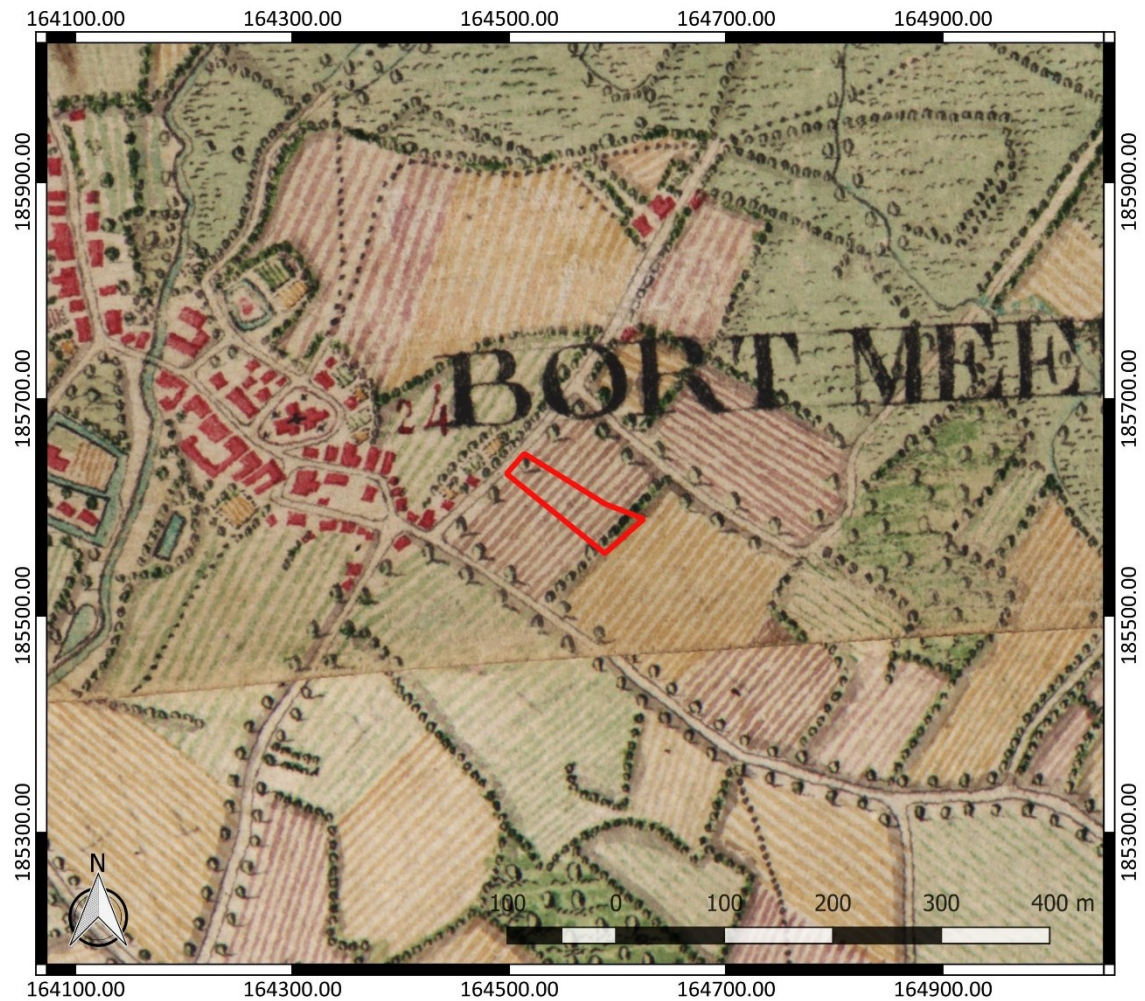
⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Kanaal Leuven-Dijle [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/200544> (geraadpleegd op 28 april 2023).

gesitueerd worden en was dan in gebruik als akkerland. Het bevindt zich net buiten de historische kern van Boortmeerbeek. Op enige afstand westen zien we ook nog de Weesbeek.

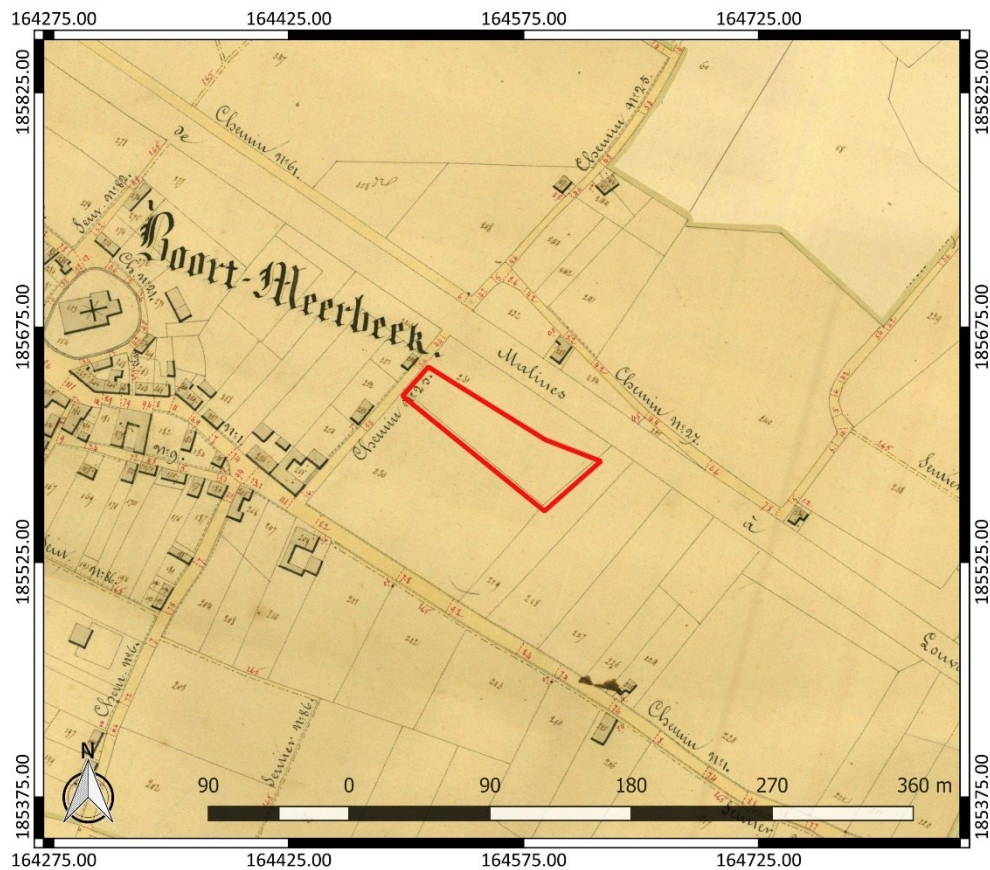
Figuur 16: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is opnieuw te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 17). Op deze kaart wordt het terrein wel juist gesitueerd. We zien verder wel een erg vergelijkbaar beeld met de situatie op de Villaretkaart.

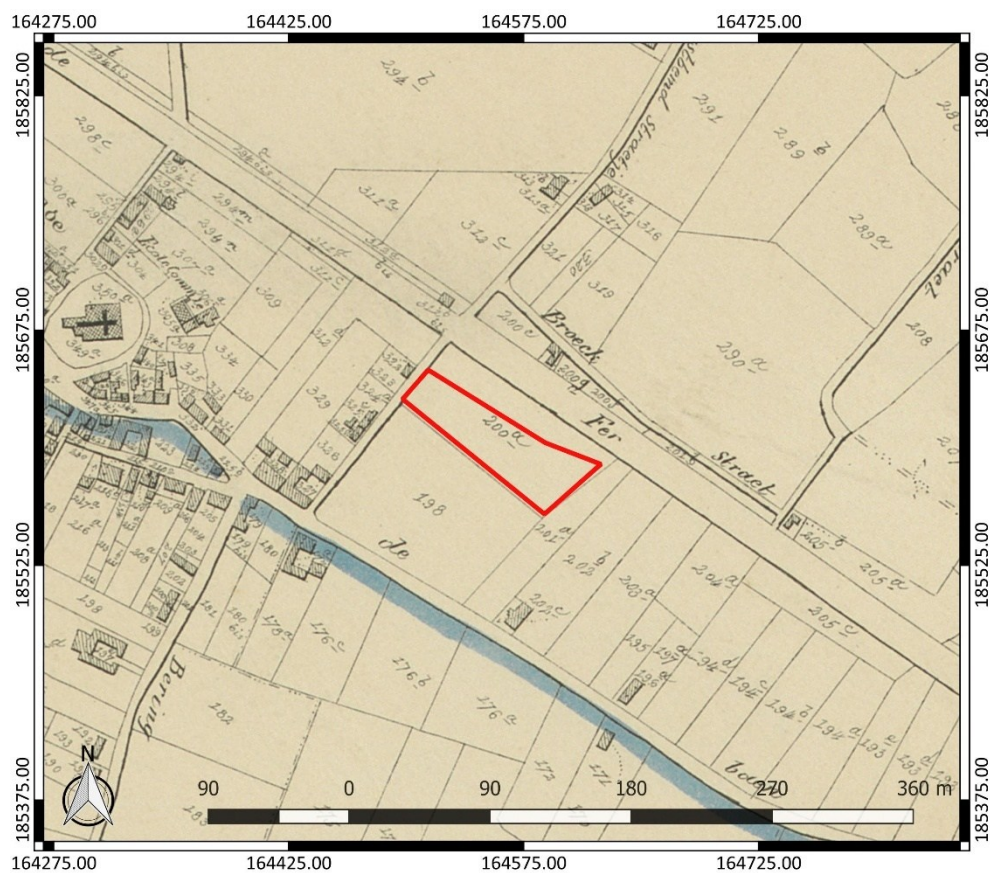

Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 18). Net ten noordoosten van het terrein is nu ook de spoorweg aangelegd die hier vandaag nog steeds aanwezig is. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

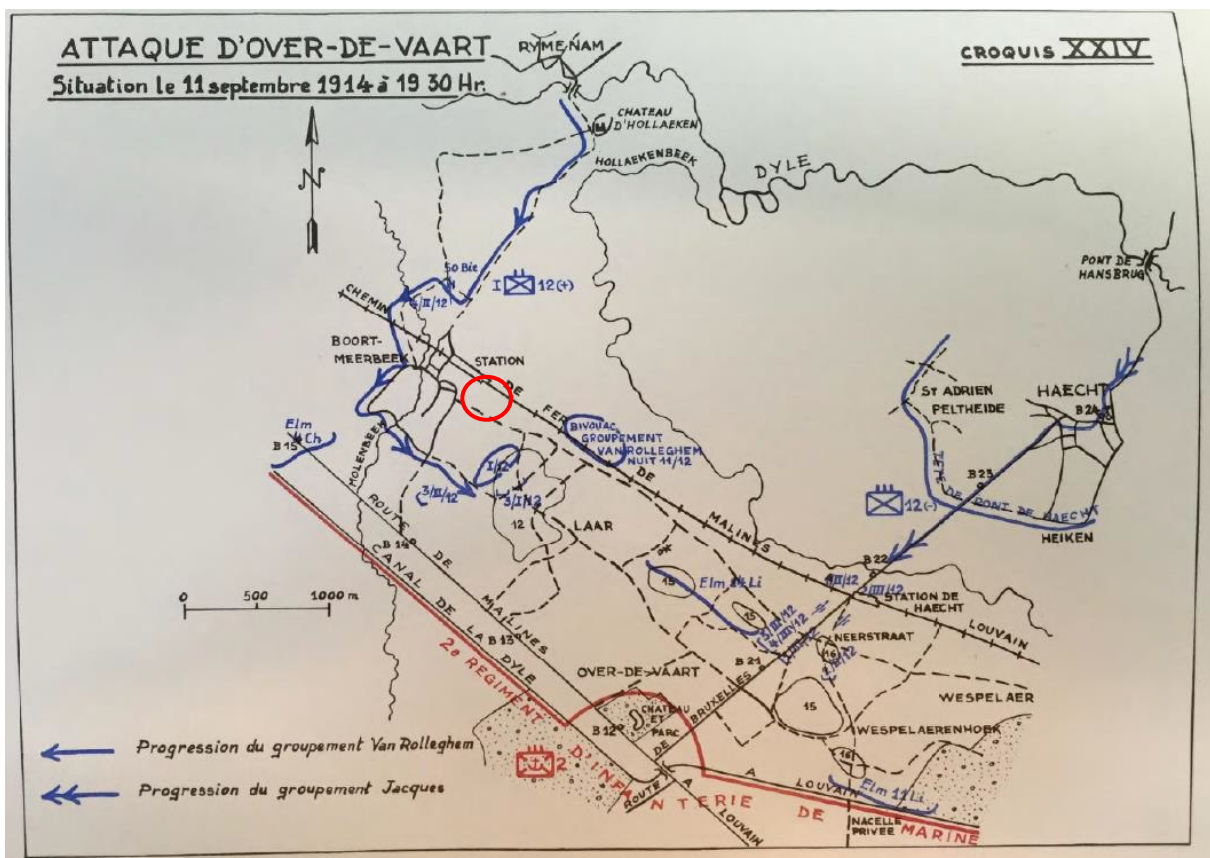
Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd er gevochten in de regio. Er was een Duitse stelling van Hofstade tot Wolvertem. In september 1914 werden de Duitse stellingen aangevallen door Belgische strijdkrachten.⁹

De Duitse troepen bezetten de linkeroever van de vaart Leuven-Mechelen. Op 25 augustus 1914 kreeg het 2de bataljon van het 5de linieregiment de opdracht pelotonsloopgraven aan te leggen. Ze werden echter al snel onder vuur genomen en trokken zich terug naar het station van Boortmeerbeek. Er volgde een kat-en-muisspel tussen Belgische en Duitse troepen, tot de Belgische troepen in de nacht van 25 op 26 augustus positie wisten in te nemen in de dorpskern van Boortmeerbeek. Van daaruit werd getracht een verdedigingslinie op te richten op de rechteroever van de vaart, maar Duitse versterkingen zorgden ervoor dat dit plan niet slaagde. Daarop werden de bruggen over de Dijle opgeblazen. Op 9 september was er sprake van een tweede uitval, waarop de Duitse troepen zich vrij ver moesten terugtrekken. Op 11 en 12 september voerde het Belgische leger een aanval uit op de Duitse stellingen te Over-de-Vaart. Een geplande aanval op 12 september werd afgebroken. De troepen trokken zich terug, waardoor de Duitsers opnieuw terrein wonnen, waarna ze zouden doorstoten tot Antwerpen.¹⁰

Figuur 20: Positie van de Belgische en Duitse stellingen op 11 september 1914 met aanduiding van het onderzoeksgebied (bron: Massart (Colonel Bem. A.), 1975, overgenomen uit Baeyens 2018, 28, fig. 11)

⁹ Bakx et al. 2014, 31-32

¹⁰ Baeyens 2018, 27-28

Figuur 21: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

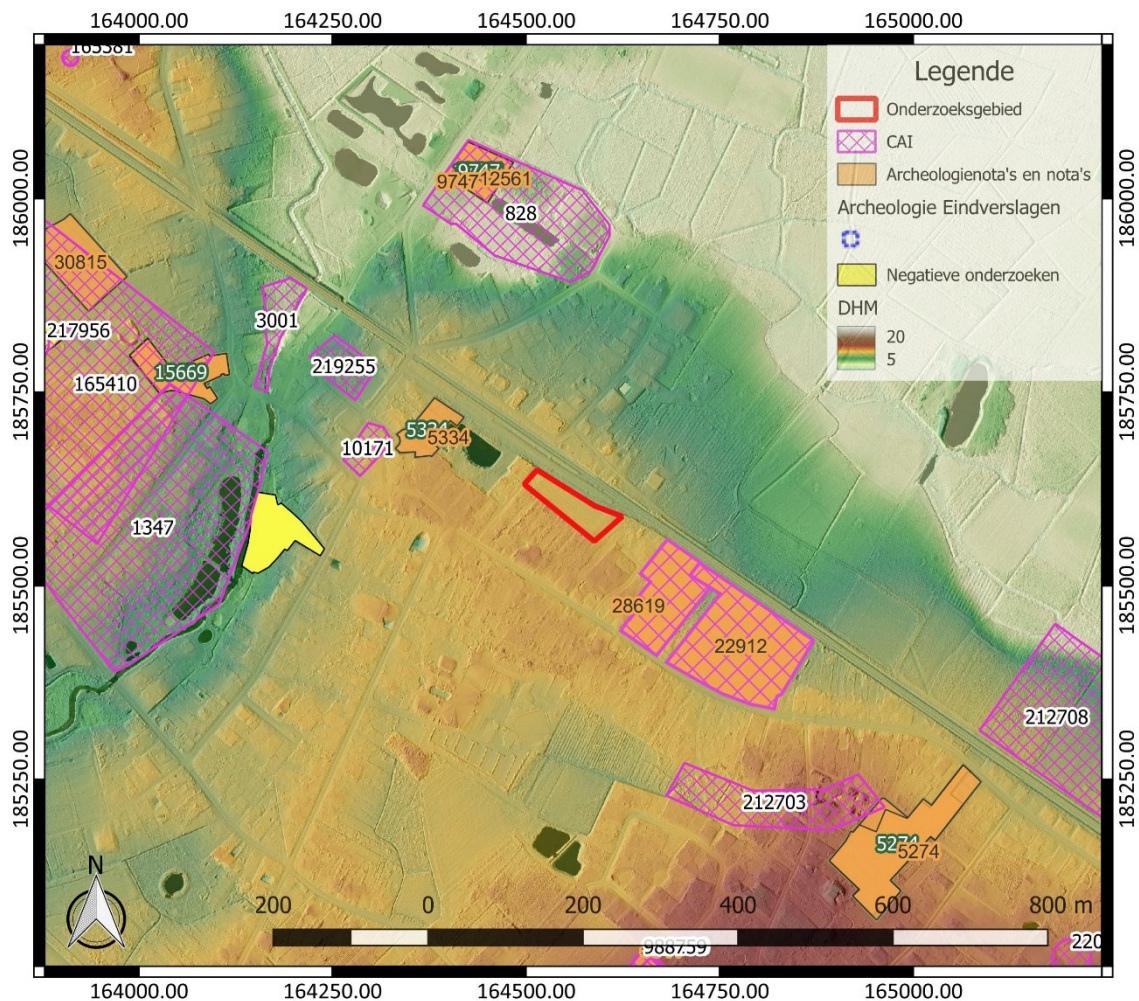

Figuur 22: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 21) toont ons dat het terrein nog steeds (deels) in gebruik is als akkerland. Een deel van het terrein wordt nu mogelijk ingenomen door grasland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 22) toont ons dat het volledige onderzoeksgebied intussen bestaat uit grasland. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 7), behalve dat er in de nabije omgeving verschillende bomen bijgekomen zijn en dat er in het uiterste westen van het terrein inmiddels een inrit te zien is naar een terrein ten zuidwesten van het onderzoeksgebied.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 23). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 23: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Op korte afstand ten zuidoosten van het terrein vond een proefsleuvenonderzoek plaats (CAI ID 990581). Dit leverde enkel recente verstoringen op.¹¹ Op een hier aan grenzend terrein werd ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (CAI ID 989142). Hier werd wel een waardevolle archeologische

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Wespelaarsebaan 43-45 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/990581> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

vindplaats aangetroffen, die in de ijzertijd en de vroege of de volle middeleeuwen gedateerd wordt. Verder waren ook verschillende recentere sporen aanwezig.¹²

Verder naar het zuiden toe vinden we de aanduiding van een Belgische gevechtsweg die gerelateerd wordt aan de Eerste Wereldoorlog (CAI ID 212703).¹³ CAI ID 212708 ten noordoosten hiervan is de aanduiding van een bivak van het Belgische leger. Beide worden in verband gebracht met de aanval over de vaart van 11 en 12 september 1914.¹⁴

Bronnen maken duidelijk dat er tijdens de Eerste Wereldoorlog hevig gevochten is op bepaalde plaatsen in Boortmeerbeek, waaronder ook in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied. Het omvat telkens acties die slechts een korte periode geduurd hebben.¹⁵

Op enige afstand ten noorden van het onderzoeksgebied vinden we de aanduiding van een laatmiddeleeuwse site met walgracht (CAI ID 828).¹⁶ Eerder ten westen vinden we de Sint-Antonius-Abtkerk (CAI ID 10171), waarvan de oorsprong teruggaat tot de 12de eeuw. In de Eerste Wereldoorlog werd de kerk volledig verwoest. Ze werd in 1914 in brand gestoken door de Duitse bezetter.¹⁷ Ter hoogte van CAI ID 219255 bevond zich een 18de-eeuwse site met walgracht, die gekend is van de Villaretkaart.¹⁸ CAI ID 3001 is de aanduiding van een 18de-eeuwse watermolen.¹⁹

Nog verder naar het westen toe is opnieuw sprake van een laatmiddeleeuwse site met walgracht (CAI ID 1347).²⁰ We vinden er ook de aanduiding van een kampement van Maarschalk Maurice de Saxe uit 1747 (CAI ID 165410).²¹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Risicoanalyse CTE

Bij de opmaak van de archeologienota werd duidelijk dat er een risico is op het aantreffen van CTE (conventionele en toxische explosieven). Concreet werd vastgesteld dat in de omgeving van het onderzoeksgebied gevechten hebben plaatsgevonden tijdens de Eerste Wereldoorlog.

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Wespelaarsebaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/989142> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Belgische gevechtsweg [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212703> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Wespelaarsebaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212708> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹⁵ Bellemans 2024, 7

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Hof te Ghoye [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/828> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Sint-Antonius-Abtkerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10171> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Site met Walgracht [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/219255> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Watermolen van Servaes [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3001> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

²⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kasteel van Oudenhoven [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1347> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

²¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kampement van Maarschalk Maurice de Saxe [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/165410> (geraadpleegd op 13 maart 2025).

Daarom diende een risicoanalyse opgemaakt te worden door een CTE-deskundige. Als uit de risicoanalyse blijkt dat er een potentieel gevaar is voor de veiligheid van de betrokkenen of de omgeving, dan is het steeds de eerste prioriteit om dat risico te neutraliseren.²²

De risico inschatting, uitgevoerd door een CTE-deskundige, geeft aan dat het terrein een matig risico kent. Dit betekent concreet dat aandacht vereist is. Er dienen geen specifieke voorzorgsmaatregelen genomen te worden, maar waakzaamheid is geboden en bij het aantreffen van CTE dient het protocol “toevalsvondst CTE” gevolgd te worden.²³

2.4.5 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het uitgevoerde onderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied gunstige landschappelijke kenmerken kent. Het bevindt zich op de overgang van hoger gelegen gronden naar lager gelegen gronden en op de overgang van een matig droge naar een matig natte bodem. Er is ook sprake van verschillende waterlopen in de buurt.

Dat dit een gunstige landschappelijke ligging is, wordt onder meer onderstreept door de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving. Die dateren uit de metaaltijden, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en uit de Eerste Wereldoorlog, maar de aanwezigheid van oudere relevante archeologische resten kunnen we op dit moment ook nog niet uitsluiten. De gekende resten gerelateerd aan de Eerste Wereldoorlog bevinden zich op enige afstand tot het onderzoeksgebied, maar resten die hieraan gerelateerd zijn, kunnen ook voorkomen binnen het onderzoeksgebied. Er is daarmee globaal genomen sprake van een archeologische verwachting naar resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd.

Historische kaarten en luchtfoto's geven aan dat het onderzoeksgebied sinds de 18de eeuw steeds in gebruik geweest is als akkerland of als grasland. Op basis daarvan verwachten we een goed bewaard bodemarchief. Verder lijkt het terrein ook genivelleerd.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de oprichting van drie nieuwe woonblokken en bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert sterk. Ter hoogte van de nieuwe kelderverdieping vindt een verstoringsdiepte tot gemiddeld ca. 3,57 m diep plaats. Waar nieuwe nutspuiten aangelegd worden, is sprake van een plaatselijke verstoring van ca. 3,20 m diepte. De overige omgevingsaanleg kent een verstoringsdiepte van ca. 40 cm tot 1,00 m. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief mogelijk bedreigd wordt.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het uitgevoerde bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied mogelijk archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving houden we rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd. We houden zowel rekening

²² De Decker/Jansen 2023, 5

²³ Bellemans 2025, 8-9

met het mogelijke voorkomen van sporensites als van artefactensites. Voor het terrein verwachten we op basis van de gebruiksevolutie zoals we die vanaf de 18de eeuw konden reconstrueren aan de hand van historische kaarten en luchtfoto's een goed bewaard bodemarchief. Een evaluatie van de impact van de geplande werken maakt duidelijk dat ze een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief vormen. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

De klassieke veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein begroeid is, maar metaaldetectie is wel mogelijk en is nuttig om na te gaan of zich binnen het onderzoeksgebied resten uit de Eerste Wereldoorlog bevinden.

Landschappelijk bodemonderzoek is ook relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de oprichting van drie nieuwe woonblokken en bijhorende omgevingsaanleg diende een archeologienota opgesteld te worden. Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. We houden rekening met het mogelijke voorkomen van relevante archeologische resten uit de steentijd tot de nieuwste tijd. Verder verwachten we ook een goed bewaard bodemarchief. Dat bodemarchief wordt nu mogelijk bedreigd door de geplande werken op het terrein. Gezien het verwachte archeologische potentieel van het terrein is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Baeyens L, 1962: *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Haacht 74W*, Brussel.

Bakx, R./W. Yperman/N. Van Liefferinge/M. Smeets, 2014: Het archeologisch vooronderzoek aan het Schippersbos te Boortmeerbeek, (*Archeo-rapport* 200), Kessel-Lo.

Baeyens, N., 2018: *Archeologische prospectie: Boortmeerbeek – Bredepleinstraat*, Nazareth (RAAP België - Rapport 159).

Bellemans, J., 2024: *CTE Risico inschatting & Advies Boortmeerbeek Ravesteinstraat*, Buizingen.

Bellemans, J., 2025: *CTE Risico inschatting & Advies Boortmeerbeek Korte Bruul*, Buizingen.

Bogemans, F./M. Van Molle, 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 24 Aarschot*, Brussel.

Bruggeman, J./R. Ferket, 2017: *Archeologienota Boortmeerbeek – Wespelaarsebaan-Kwijtveldstraat*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 544).

De Decker, S./I. Jansen, 2023: *Richtlijn. Archeologie versus munitieopsporing*, Brussel.

Massart (Colonel Bem. A.), 1975 : *Historique du 12ème bataillon de fusuliers*. Edité par S. I., Chef du Centre de Documentation Historique des Forces Armée.

Vandeputte O., 2007: *Gids voor Vlaanderen. Toeristische en culturele gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen*, Tielt.

4.2 Websites

Cartesius (2025)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

